

OXDANSEN.

Fig. A.

dansen med nya turer, hvilka tillverkades för tillfället i hardt när obegränsadt antal. Sålunda har den i Karlstad, enligt uppgift af en gammal Karlstad-bo, dansats i ända till 48 turer.

Benämningen »*Oxdans*» lär härstamma från Karlstads gamla gymnasium. Det rådde som bekant i de gamla gymnasierna en strängt upprätthållen rangskilnad mellan de olika klasserna, hvilken gaf sig uttryck i mångahanda former. En sådan var i Karlstad den plägseden att låta de lägre klasserna, de så kallade *oxarne*, till de högre klassernas förlustelse dansa »*frikassé*», hvilken då helt naturligt fick namnet »*ox-dans*».

Ett allmännare namn på denna dans är »*Frikassé*», under hvilken benämning den i början af 1800-talet dansades litet hvarstades i de vestra och södra delarne af Sverige och enligt uppgift ännu i dag lär förekomma bland allmogen i Landskrona-trakten. Anledningen till namnet är utgifvaren obekant. Möjligen är den att söka i de dansandes vana att variera

tioner gifva en bild af huru de dumma och obildade »*oxarne*», naturligtvis genom de högre klassernas förädlande inflytande, fingo sina ursprungliga ohyfsade manér bortslipade och blefvo väluppfostrade män.

Det är ifrån en gammal före detta elev vid Karlstads gymnasium, som Skansen genom artisten Gottfrid Kallstenius' bemedling hemtat oxdansen, sådan den här

Fig. D.

nedan beskrifves; och är det af denna anledning den på Skansen utföres i gymnasiets gamla djeknedrägt, knäbyxor, läderbälte, djeknekappa och mjuk, bredbrättig hatt.

*

Musik:

|| 1—8 || 9—16 || 17—24 ||.

Utgångsställning: De dansande, *A* och *B*, stå midt framför och vända mot hvarandra, omkring två stegs mellanrum, med båda händerna i sidorna.

Fig. B.

Turernas ordning kunde härvid betydligt vxla allt efter andemeningen med dansen. Sålunda kunde dansen antingen, såsom i beskrifningen här nedan, afse att återgifva, huru ett par personer från god sänja och artiga höflighetsbetygelser så småningom öfvergingo till gräl och slutligen fullt slagsmål. Eller också kunde turerna tagas i omvänd ordning och skulle då med sina många varia-

och *B* niger djupt (se figuren *A*). Vid fjerde taktens början bugar sig *B*, och *A* niger. Detta upprepas vid början af sjetten och åttonde takterna. Under takterna 9—16 fortsätts bugningarna och nigningarna i hastigare tempo, så att de dansande hvardera buga sig en gång och niga en gång på hvarje takt.

b) *A* för upp händerna knutna framför

Fig. C.

Fig. E.

Tur 1. *a)* Vid andra taktens början bugar sig *A* för *B*,

bröstat, slår ut armarna med en kraftig knyck och kastar hufvudet skarpt åt höger. Samtidigt svänger han högra benet rakt utåt med en skarp knyck så att han kommer att lyfta sig på venstra tån (se figuren *B*), tager därpå med högra foten ett långt steg åt höger och för den venstra foten intill den högra (17). Härefter tager han ytterligare ett kort steg åt höger med höger fot och stampar derpå med venster fot två gånger invid den högra under det han samtidigt vrider hufvudet framåt och så småningom åter för in händerna framför bröstet med armbågarna i jernhöjd med axlarna (18). *A* slår nu på nytt ut armarna, vrider hufvudet åt venster och svänger venstra benet utåt på nyss beskrifvet sätt, tager därpå med venstra foten ett långt steg åt venster och för höger fot intill den venstra (19) samt gör till sist en stampning med venster fot och vrider hufvudet framåt med händerna i sidorna (20). Återupprepas (21—24).

B dansar under tiden på liknande sätt, men börjar med venster fot, när *A* börjar med höger och tvärtom, så att de dansande hela tiden komma att dansa midt för hvarandra.

Tur 2. *a)* Vid andra taktens början låta båda venstra foten glida ett steg framåt (se figuren *C*). Vid fjerde taktens början föres venstra foten tillbaka till sin plats och högra foten glider samtidigt framåt ett steg. Detta upprepas

vid början af sjette och åttonde takterna, hvar efter under takterna 9—16 fotflyttningen fortsättes i hastigare tempo så att två fotflyttningar ske å hvarje takt.

b) lika med afdelningen *b* i första turen.

Tur 3. *a)* De dansande lägga höger hand på hvarandras hufvuden med tag om nacken. Vid andra taktens början böjer *A* ned *B*:s hufvud (se figuren *D*). Vid fjerde taktens början reser *B* sitt hufvud

och böjer samtidigt ned *A*:s. Detta upprepas vid början af sjette och åttonde takterna samt fortsättes derefter i hastigare tempo i likhet med hvad vid afdelningen *a* i de föregående turerna beskrifvits.

b) lika med afdelningen *b* i föregående turer.

Tur 4. *a)* Vid andra taktens början göra båda med ett hopp venster om så att högra armbågarna vidröra hvarandra. Vid fjerde taktens början göra båda med ett hopp helomvändning åt höger så att venstra armbågarna vidröra hvarandra (se figuren *E*). Detta upprepas vid början af sjette och åttonde takterna och fortsättes derpå i hastigare tempo såsom i föregående turer afdelningen *a* beskrifvits.

b) lika med afdelningen *b* i föregående turer.

Tur 5. *a)* Vid andra taktens början räcker *A* lång näsa åt *B*, under det denne för upp båda händerna till öronen och räcker ut tungan mot *A* (se figuren *F*). Vid fjerde taktens början räcker *B* lång näsa, och *A* räcker ut tungan. Detta upprepas vid början af sjette och åttonde takterna och fortsättes derpå i hastigare tempo.

b) är lika med afdelningen *b* i föregående turer.

Tur 6. *a)* Vid andra taktens början för *A* hastigt fram högra handen till *B*:s venstra öra såsom om han gäfvit *B* en örfil, och *B* klappar samtidigt ett slag i händerna för att efterlikna smällen, hvarefter händerna åter hastigt nedföras. Vid fjerde taktens början gifver *B* på liknande sätt *A* en örfil (se figuren *G*). Detta upprepas vid början af sjette och åttonde takterna och fortsättes derpå i hastigare tempo.

b) dansas lika med afdelningen *b* i föregående turer.

Fig. F.

Fig. G.

Oxdansen.

PIANO. *ff*

Measures 1-4 of the piano introduction. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The music features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. Measure 1 starts with a forte (*ff*) dynamic. Measures 1-4 are numbered 1, 2, 3, and 4 respectively.

Measures 5-8 of the piano introduction. The music continues with the melody and bass line. Measure 5 is numbered 5, measure 6 is numbered 6, measure 7 is numbered 7, and measure 8 is numbered 8. The dynamic *p* (piano) is indicated at the end of measure 8.

Measures 9-13 of the piano introduction. The music continues with the melody and bass line. Measures 9, 10, 11, 12, and 13 are numbered 9, 10, 11, 12, and 13 respectively. Triplet markings (3) are present over measures 9, 11, and 13.

Measures 14-18 of the piano introduction. The music continues with the melody and bass line. Measures 14, 15, 16, 17, and 18 are numbered 14, 15, 16, 17, and 18 respectively. A forte (*ff*) dynamic is indicated at the start of measure 16. Triplet markings (3) are present over measures 15 and 17.

Measures 19-24 of the piano introduction. The music continues with the melody and bass line. Measures 19, 20, 21, 22, 23, and 24 are numbered 19, 20, 21, 22, 23, and 24 respectively. A forte (*ff*) dynamic is indicated at the start of measure 21. Triplet markings (3) are present over measures 21 and 22.

SCHOTTISCH

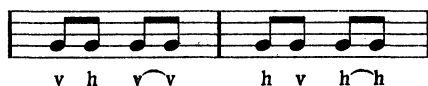
är en synnerligen populär dans, som med växlande turer och olika variationer dansas öfverallt i bygderna. Oftast dansas allenast den andra af nedan beskrifna turer (jmför beskrifningen å *Rillen* härneda) men äfven tredje, fjerde och åttonde turer äro allmänt förekommande. De öfriga mindre kända turer meddelades Philochoros från Vermland i slutet af 1880-talet.

*

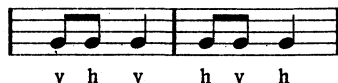
Musik: ||: 1—8: || o. s. v.

Steg: Schottischsteg och tvåstegsvalssteg. — Kavaljeren börjar med venster och damen med höger fot, der ej annorlunda angifves.

I förra samlingen af Lektugan hafva schottischstegen beskrifvits såsom polkasteg i långsamt tempo, det vill säga fyra steg i hvarje takt, deraf det sista steget allenast markeradt med ett hopp på den sist framsatta foten sålunda:

Detta hopp torde emellertid i allmänhet bland allmogen icke komma till utförande, utan dansas allenast tre steg i takten med hvila på tredje steget sålunda:

I enlighet härmed hafva därför i det följande schottischstegen angifvits såsom innefattande allenast tre steg i takten.

Tvästegsvalsstegen torde med tillräcklig tydlighet kunna återgifvas sålunda:

*

Tur 1. Kavaljeren lägger höger arm om damens lif och damen venster hand på kavaljerens högra axel; ledig hand i sidan. Paret dansar framåt med tvåstegsvalssteg (1—8).

Tur 2. Kavaljeren, fortfarande med höger arm om damens lif, fattar med venster hand damens högra hand och vrider sig, förande damen framför sig, först med tre schottischsteg ett fjerdedels hvarf åt venster (1) och derefter med ytterligare tre steg ett fjerdedels

hvarf åt höger (2); hvarefter paret med tvåstegsvalssteg omdansar två hvarf medsols (3, 4). — Återupprepas (5—8).

Tur 3. Kavaljeren fattar med höger hand damens högra hand, ledig hand i sidan, och dansar framåt med schottischsteg, först tre steg åt venster (1) och derefter tre steg åt höger (2) och för samtidigt damen framför sig först åt venster och sedan åt höger, allt under det damen samtidigt figurerar baklänges framför kavaljeren i det hon först med tre schottischsteg åt höger vrider sig något motsols (1) och derefter med tre steg åt venster vrider sig något medsols (2). Derefter dansar kavaljeren framåt med tvåstegsvalssteg, under det damen, också med tvåstegsvalssteg, framför kavaljeren och under hans högra arm vrider sig rundt två hvarf medsols (3, 4). Återupprepas (5—8).

Tur 4. Paret dansar såsom i tredje turen med den skilnad att under hela turen kavaljeren håller armarna korslagda öfver bröstet och damen händerna i sidorna (5—8).

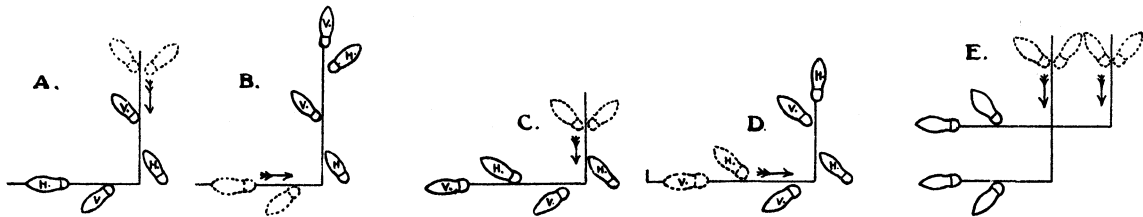
Tur 5. Kavaljeren lägger — allt under det han med ledig hand i sidan dansar framåt med schottischsteg — höger arm om damens lif och för henne öfver till sin venstra sida så att hon blir vänd mot honom med höger arm hvilande på kavaljerens venstra axel och venster hand i sidan (1); släpper derefter sitt tag med höger arm och lägger i stället venster arm om damens lif samt vrider henne motsols ett halft hvarf och släpper henne (2). Damen, som sålunda blifvit svängd ett drygt helhvarf rundt under schottischsteg (1, 2), vrider sig nu på egen hand bakom kavaljerens rygg ytterligare ett hvarf rundt motsols med tvåstegsvalssteg, händerna i sidorna (3), samt dansar derefter, fortfarande med tvåstegsvalssteg, fram till kavaljerens högra sida (4). Kavaljeren, som under tiden dansat framåt med korta tvåstegsvalssteg och armarna i kors öfver bröstet (3, 4), lägger, då damen upphunnit honom, höger arm om damens lif, hvarefter turen återupprepas (5—8).

Tur 6. Kavaljeren fattar med venster hand bakom egen rygg damens venstra hand och med höger hand bakom damens rygg hennes högra hand, därvid damens venstra arm kommer att hvila ofvanpå kavaljerens högra arm. Hela turen dansas med tvåstegsvalssteg.

a) (se figuren A här nedan). Kavaljeren tager två steg baklänges med tvåstegsvalssteg och vrider

kroppen ett fjerdedels hvarf åt venster (1), tager ett steg framåt i den nya riktningen och för derpå fram högra foten framför den venstra samt stannar med högra fotens klack stödd mot marken och kroppstyngden fortfarande hvilande på venstra benet (2).

b) (se fig. B). Högra foten föres derefter ett steg tillbaka och kroppen vrides ett fjerdedels hvarf åt höger, kavaljeren återvänder med två steg framåt till

Tur 7. Kavaljeren fattar med höger hand damens venstra hand och faller på höger knä med högra handen upplyft öfver hufvudet och venster hand i sidan, hvarefter damen med schottishsteg går ett hvarf motsols rundt kring kavaljeren. Denne reser sig derefter, stödd på venstra benet, (1, 2), och paret dansar framåt med tvåstegsvalssteg, kavaljeren med höger hand om damens lif och damen med venster hand på kavaljerens högra axel, ledig hand i sidan (3, 4). — Återupprepas (5—8).

Tur 8. Kavaljeren lägger höger arm om damens lif, ledig hand i sidan, och för med tre schottishsteg åt venster damen öfver till sin venstra sida, hvarvid damen kommer att under schottishsteg vrida sig ett

sin utgångsplats, hvarefter han för fram venstra foten framför den högra och stannar med kroppstyngden hvilande på högra benet och med venstra fotens klack stödd mot marken (3, 4).

Damen har under tiden med motsvarande steg åtföljt kavaljeren (se fig. C och D), hvarigenom paret kommit att bilda front omvexlande framåt och åt venster på sätt figuren E angifver.

Återupprepas (5—8).

knappt hvarf rundt motsols (1). Kavaljeren släpper derpå sitt tag med höger arm och för med venster arm på liknande sätt damen tillbaka till hennes plats (2), fattar slutligen damen med båda händerna om lifvet och omdansar med henne två hvarf medsols med tvåstegsvalssteg samt avslutar sista hvarfvet med att lyfta damen till sin plats (3, 4). Återupprepas (5—8).

*

Då flera par deltaga i dansen, pläga, enligt från Philochoros vedertaget bruk, paren för att gifva dansen ett prydligare utseende ordna sig i ring och påbörja dansen samtidigt, hvarjemte i sjette turen iakttages att paren vid frontförändringen åt venster samtliga vända sig mot ringens midt.

Schottisch 1.

från Rångedala, Vestergötland.

PIANO. *f*

First system of a piano score in D major. The right hand features a melodic line with eighth-note patterns, and the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes. The system is divided into four measures, numbered 1 through 4. The first measure is marked *mf*.

Second system of the piano score, continuing the melodic and harmonic development. It consists of four measures numbered 5 through 8. The right hand continues with eighth-note patterns, while the left hand maintains the accompaniment.

Third system of the piano score. The right hand shows more complex melodic figures, including some grace notes. The left hand accompaniment remains consistent. The system contains five measures numbered 1 through 5. The first measure is marked *p*, and the fifth measure is marked *mf*.

Fourth system of the piano score. The right hand continues with eighth-note patterns and some grace notes. The left hand accompaniment is consistent. The system contains five measures numbered 6 through 2. The first measure is marked *p*.

Fifth system of the piano score, concluding the page. The right hand features a final melodic phrase. The left hand accompaniment continues. The system contains six measures numbered 3 through 8. The third measure is marked *mf*.

Schottisch 2.

från Rångedala, Vestergötland.

The musical score is written for piano in 2/4 time, featuring a key signature of one flat (B-flat). The piece is titled "Schottisch 2." and is noted as being "från Rångedala, Vestergötland." The score consists of five systems of music, each with a treble and bass staff joined by a brace. The first system begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The second system includes a forte (*f*) dynamic marking. The third system continues the melodic and harmonic development. The fourth system introduces a piano (*p*) dynamic and includes first and second endings, marked with "1." and "2." above the staff. The fifth system concludes the piece, also featuring first and second endings. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, accidentals, and dynamic markings.

Schottisch 3.

The musical score for "Schottisch 3." is written in 2/4 time and consists of five systems of piano accompaniment. The key signature has one flat (B-flat). The score includes various dynamics: *mf* (mezzo-forte), *f* (forte), *p* (piano), and *Fine.* (finishing). The first system begins with *mf* in the right hand and *f* in the left hand. The second system features a *p* dynamic in the right hand. The third system includes a first ending (1.) and a second ending (2.), both marked *f*, with the second ending concluding with *Fine.* The fourth system starts with *mf* and ends with *f*. The fifth system concludes the piece with the instruction *D. C. al Fine.*

RILLEN

är uppenbarligen en variant af den tyska »Rheinländer», hvilken torde vara känd öfverallt i Sverige och kanske är de nutida dansbanornas mest omtyckta dans.

I Svenska landsmålsföreningens tidskrift för år 1895, häftet 55, meddelar vice Häradschefingen Nils Andersson i Lund, att dansen på skilda orter i Skåne förekommer under namn af »renländaren», »reländaren», »raibläggaren» (repläggaren) och »ring-

läggaren», samt beskriver den i hufvudsaklig öfverensstämmelse med andra turen i schottisch, sådan den här förut beskrifvits, dock med tillägg att »på sista fjerdedelsnoten i fjerde och åttonde takterna brukar hvar karl lyfta sin flicka högt från golfvet».

I Toarps-trakten i Vestergötland, har utgifvaren sett samma schottischtur under benämningen »rellen» dansas af skolbarn såsom sångdans till följande ord:

»Rillen», i den form, den utföres i föreningen »Svenska Folkdansens Vänner», är hemtad från Delsbo-trakten. Såväl beskrifning som musik har meddelats af föreningen »Allmogedansens Vänner» i Gefle.

Nyckelharpspelmannen Jonas Skoglund på Skansen erinrar sig jemväl dansen i denna form från den tid (1870-talet) då jernvägsbygget pågick mellan Gefle och Uppsala. Musiken var då något annorlunda och sjöngs till orden:

»Rallebuse upp och rallebuse ner.

Och aldrig skall jag säga rallebuse mer».

Dansen, som eger endast en tur, beskrifves till sin första hälft öfverensstämmande med andra turen i schottisch, det vill säga kavaljeren — med höger

arm om damens lif och hållande hennes högra hand i egen venster — vrider sig, förande damen framför sig, först med tre schottishsteg ett fjerdedels hvarf åt venster (1) och derefter med ytterligare tre steg ett halft hvarf åt höger (2). I senare hälften af turen framträder deremot olikheten, i det att kavaljeren här släpper sin dams högra hand och derpå — under det han med två fasta, jemna gångsteg vrider sig sjelf rundt ett helt hvarf medsols — med den högra armen, som fortfarande hålles om damens lif, lyfter henne ett helt hvarf omkring sig tillbaka till hennes plats (3), hvarefter båda med ledig hand i sidan röra sig framåt med två gångsteg (4) för att derpå omtaga turen på nytt (5—8).

Rillen.

PIANO.

Valser.
1.

PIANO.

The musical score is for a piece titled "Valser. 1." in 3/4 time, marked PIANO. It consists of six systems of piano accompaniment. The first system is marked *p* (piano). The second system ends with a repeat sign. The third system is marked *f* (forte). The fourth system ends with a repeat sign. The fifth system is marked *p* and *f*. The sixth system is marked *p* and *f*. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4.

2.

mf

f

3.

„Norske valsen“

från Rångedala, Västergötland.

f

Polketter.

1.

PIANO. *p*

The first system of musical notation for 'Polketter. 1.' is in 2/4 time. The piano part consists of a treble and bass staff. The treble staff begins with a piano (*p*) dynamic and features a melody of eighth and sixteenth notes, including a triplet of eighth notes. The bass staff provides a steady accompaniment of eighth notes.

The second system continues the piano accompaniment. The treble staff melody moves forward with eighth and sixteenth notes. The bass staff continues with eighth notes. A mezzo-forte (*mf*) dynamic marking appears in the middle of the system.

The third system of musical notation includes a first and second ending. The treble staff features a melody that leads into a first ending (marked '1.') and then a second ending (marked '2.'). The piano part continues with eighth notes in the bass and chords in the treble. A forte (*f*) dynamic is present.

The fourth system of musical notation shows the piano part continuing. The treble staff has a melody with some rests and eighth notes. The bass staff continues with eighth notes. A fortissimo (*ff*) dynamic marking is present at the beginning.

The fifth system of musical notation continues the piano accompaniment. The treble staff has a melody with eighth notes and rests. The bass staff continues with eighth notes. A fortissimo (*ff*) dynamic is present.

The sixth system of musical notation is the final system on the page. It concludes the piano accompaniment with a melody in the treble and eighth notes in the bass. A fortissimo (*ff*) dynamic is present.

2.

från Fristad hed, Västergötland.

mf

f

mf

f

Polskor.

1.

från Eneby, Östergötland.

PIANO.

ff

p

f

2.

„Hej hopp, Anders Ersä.“

Upptecknad efter spelmannen
Per Olsa i Leksand.

The musical score is written for piano in 3/4 time, featuring a key signature of two sharps (F# and C#). It consists of six systems of staves. The first system includes a treble and bass staff with a forte (f) dynamic in the bass and a piano (p) dynamic in the treble. The second system features a treble staff with a forte (f) dynamic and a bass staff with a forte (f) dynamic. The third system has a treble staff with a piano (p) dynamic and a bass staff with a piano (p) dynamic. The fourth system has a treble staff with a piano (p) dynamic and a bass staff with a piano (p) dynamic. The fifth system has a treble staff with a piano (p) dynamic and a bass staff with a piano (p) dynamic. The sixth system has a treble staff with a piano (p) dynamic and a bass staff with a piano (p) dynamic. The score includes various musical notations such as notes, rests, beams, and slurs, as well as dynamic markings (f, p) and articulation marks (accents).

3.

4.

från Östergötland

The musical score is written for piano in D major (two sharps) and 3/4 time. It consists of five systems of music, each with a treble and bass staff. The melody is primarily in the treble staff, often featuring trills (tr) and slurs. The bass staff provides a harmonic accompaniment with chords and single notes. Dynamics include forte (f) and piano (p). The score ends with a double bar line and repeat dots.

5.

från Eneby, Östergötland.

mf

f

p

f

f